

Продовольча безпека В'єтнаму та можливості залучення потенціалу українського АПК (інформаційно-аналітична довідка)

Національна політика продовольчої безпеки у В'єтнамі

Базовим продуктом харчування у В'єтнамі, наявність якого визначає основні принципи продовольчої безпеки країни, є рис. Відтак, політика продовольчої безпеки В'єтнаму зорієнтована на виконання двох завдань: забезпечення достатньої кількості рису на внутрішньому ринку та покращення доходів фермерів і стану торговельного балансу шляхом посилення експорту рису. Для забезпечення виконання цих завдань визначено напрями політик, що поділені на три основні групи: політики, що впливають на наявність (*наявність продуктів харчування*); політики, що стосуються доступності (*логістична доступність та цінова доступність продуктів харчування*); та політики, що стосуються безпеки та якості продукції.

Законодавче регулювання продовольчої безпеки В'єтнаму

У законодавчому полі В'єтнаму існує декілька основних нормативно-правових актів, що безпосередньо або опосередковано регулюють питання забезпечення продовольчої безпеки країни, таких як: Рішення Уряду 432/QĐ-TTg «Про затвердження стратегії сталого розвитку В'єтнаму на період 2011-2020 років»; Постанова Уряду 26NQ/TW «Про сільське господарство, фермерство та сільські райони»; Рішення Уряду 124/QĐ-TTg «Про затвердження генерального плану розвитку сільськогосподарського виробництва до 2020 року та бачення на 2030 рік»; Указ 35/2015/NĐ-CP «Про управління та використання земель для вирощування рису».

Засадничою є **Постанова № 63/NQ-CP** від 23 грудня 2009 р., що регулює національну продовольчу безпеку. Вона має на меті зупинити дефіцит продуктів і голод до 2012 року та збільшити виробництво продуктів харчування в 2,5 рази до 2020 року. Постанова вимагає гарантувати наявність у 2020 році достатньої кількості землі для вирощування рису і збільшення виробництва на 3,8 млн. Вона також ставить за мету посилити потенціал для наукових досліджень, збільшивши на це бюджетні асигнування на 10-15%. Вдосконалення підготовки та наукових знань з питань управління фермами, як визначається у Постанові, є запорукою підвищення ефективності виробництва продуктів харчування.

В'єтнам та індекс Глобальної продовольчої безпеки (GFSI)

“В'єтнам є одним з найбільших експортерів рису в світі, але все ще займає середнє місце за рівнем продовольчої безпеки,” - заявив прем'єр-міністр НгуєнСуан Фук, закликаючи усунити недоліки сільськогосподарського виробництва та побудови продовольчої безпеки країни.

У 2019 році В'єтнам посів 54 місце серед 113 країн та територій світу за індексом Глобальної продовольчої безпеки (GFSI). У цьому контексті уряд

В'єтнаму визначає продукти харчування як найважливіший товар, який має бути стабільно в наявності за будь-яких обставин. В'єтнаму докладає зусилля до сприяння глобальній продовольчій безпеці, але, в першу чергу, виходить з необхідності забезпечити достатнє постачання продуктів для майже 100 мільйонів в'єтнамців.

SWOT аналіз продуктової безпеки В'єтнаму та можливості й інтерес України у залученні до вирішення питань продуктової безпеки В'єтнаму

Сильні сторони

З огляду на сприятливі умови для виробництва рису, а саме: тропічний клімат, достатні земельні та значні водні ресурси, а також позитивний досвід вирощування рису, його виробництво у В'єтнамі та експорт постійно збільшується з 1989 року.

В'єтнаму має 33 млн. га землі сільськогосподарського призначення, з яких рис займає близько 4 млн. га. Рис є основною їжею в'єтнамців, що забезпечує 80% вуглеводів і 40% споживання білків в раціоні. Це переважаюча культура у багатьох регіонах країни, особливо в дельті річки Хонгха на півночі (*де зрошується майже 85% площі*) та в дельті річки Меконг на півдні. Виробництво рису швидко зросло у відповідь на економічні реформи та високе економічне зростання. Загальна площа рисових полів постійно зростає, а загальний обсяг виробництва з 1990 р. збільшився майже до 20 млн. тон. Виробництво рису забезпечує не тільки достатній внутрішній попит, але й надлишок для експорту. Експорт рису в 2019 році сягнув близько 7 млн. тон.

Слабкі сторони

Наявність продуктів харчування

Безпека продуктів харчування у В'єтнамі є проблемним питанням через низку загроз. Наявність продуктів харчування у достатній кількості може варіюватися через небезпеки, пов'язані з хворобами риби та тварин, а також з природними проблемами на національному рівні.

Також, значний вплив на забезпеченість продуктами харчування має проблемний «логістичний харчовий ланцюг» (*включно зі слабким контролем у виробництві, консервації та переробці їжі*), недостатньо розвинута інфраструктура, втрати після збирання врожаю через його неналежне зберігання. Це впливає на дохід домогосподарств та, відповідно, цінову доступність продуктів.

За останні кілька років структура сільського господарства значно змінилася. Частка тваринництва, аквакультури та лісового господарства помітно зросла, тоді як частка рослинництва значно зменшилася порівняно з часткою промисловості, за даними статистичних служб В'єтнаму. Розвиток тваринництва вимагає певної кількості основних культур для виробництва кормів, під які мають бути виділені земельні ресурси. Крім того, частина

рисових земель була замінена культурами для виробництва біопалива (кукурудза, маніок). Це призводить як до внутрішнього дефіциту кормових культур, так і до скорочення кількості рисових полів (скорочення спостерігається з 2012 року).

Цінова доступність продуктів харчування

Рис відіграє важливу роль у товарному кошику при формуванні індексу споживчих цін у В'єтнамі. Тому низька ціна рису також означає, що інфляція в країні є контрольованою. Більше того, у значної кількості людей, які живуть за межею бідності, основними витратами домогосподарств залишаються витрати на їжу, особливо на рис. Стабілізація внутрішнього ринку є, таким чином, життєво важливим питанням, оскільки забезпечує доступ бідних до харчування, сприяє усуненню голоду та зменшенню бідності, підтримує низькі витрати на робочу силу, створює відносну конкурентоспроможність в'єтнамського ринку праці та сприяє стабілізації ціни на продукти харчування.

У цьому контексті одним з основних заходів боротьби з соціально-економічними наслідками Covid-19, який застосовується Урядом В'єтнаму, є встановлення точок безкоштовної роздачі рису для осіб, що втратили роботу та перебувають за межею бідності.

Контроль якості продуктів та збалансований раціон

Раціон та безпека харчових продуктів є пріоритетним питанням, як для центральних, так і місцевих органів влади В'єтнаму.

Хоча рівень «продовольчої бідності» вищий у сільській, а не у міській місцевості, виходячи з показника доходу на душу населення, погана гігієна та неналежний санітарний стан продуктів викликає занепокоєння в усіх населених пунктах. Нехтування проблемою гігієни харчових продуктів продовольчу безпеку нестійкою, як на національному, так і на побутовому рівні.

Зворотна сторона повної орієнтації в питання раціону на рис становить іншу суттєву проблему. Недостатнє забезпечення, особливо з огляду на цінову доступність, продуктової різноманітності в раціоні людей, не лише призводить до проблем зі здоров'ям населення, а також створює залежність від фактично однієї рослинної культури на рівні державного забезпечення харчової безпеки.

Причиною цього є доволі консервативна споживча культура населення та як наслідок низький попит на інші продукти, а також складні процедури фіто-санітарного контролю на митниці, що удорожують імпортовані продукти. Особливо гострою ця проблема є у сільській місцевості та віддалених гірських регіонах.

Загрози

В'єтнамська продовольча безпека стикається з багатьма ризиками в умовах глобалізації та потенційних економічних криз, що призводитимуть до дефіциту продуктових ресурсів.

Вплив змін клімату та стихійних лих

Вже сьогодні існують прогнози щодо того, що В'єтнам стане однією з країн, які найбільше постраждають від зміни клімату, особливо у дельті річки Меконг – найбільшому регіону виробництва СГ продукції країни. Згідно з прогнозом UNDP, В'єтнам є однією з п'яти країн, які стикаються зі значним потенційним підвищенням рівня моря через глобальне потепління.

Якщо не будуть застосовані новітні досягнення науки і техніки, прогнозується, що комерційне виробництво рису для експорту В'єтнаму зменшиться. Існують прогнози щодо тих же тенденцій у виробництві рису в дельті річки Хонгха на півночі та в інших районів виробництва рису. Площа рисових земель також скорочується через урбанізацію та індустріалізацію, що призводить до зменшення врожаю. Крім того, скорочення кількості робочої сили в сільському господарстві та зростання цін на добрива, пестициди та інсектициди в майбутньому підвищать собівартість вироблення рису.

В'єтнам щорічно потерпає від 6-7 стихійних лих (тайфуни та повені), які знищують врожаї, продовольчі ресурси, насіння, добрива тощо у вразливих районах. Ці кліматичні явища та їх вплив на виробництво продуктів харчування у В'єтнамі, ймовірно, набуватиме інтенсивності зі збільшенням проявів глобального потепління та специфічних загроз, які кліматичні зміни становлять для сільської економіки В'єтнаму у середньостроковій та довгостроковій перспективі.

Вплив пандемії Covid-19

У світі в цілому та у В'єтнамі існує ризик глобальної продовольчої кризи, спричиненою прямо чи опосередковано пандемією Covid-19. Закриття кордонів, карантини та перебої в роботі продуктових ринків і торговельних мереж можуть обмежувати доступ людей до достатніх, різноманітних і поживних джерел харчування.

На сьогоднішній день перебої є мінімальними, оскільки продовольча база була достатньою, а ринки, поки що, були стабільними. Однак можливими є логістичні проблеми (*неможливість перемістити їжу з точки А до точки Б*) та, ймовірно, на ринок надходитиме менше продуктів високої цінності (*тобто імпортованих фруктів та м'яса*).

Станом на травень, можливими є перебоїв у мережах харчування. Приміром: обмеження пересування, а також припинення роботи працівників, що перебуватимуть на карантині, можуть перешкоджати як фермерам, так і виробникам обробленої харчової продукції. Нестача добрив, ветеринарних препаратів та інших допоміжних складових, також може вплинути на виробництво СГ продукції. Закриття ресторанів та менш часті закупки продуктових товарів зменшують попит на свіжу продукцію, що впливає на

виробників та постачальників. Сектори сільського господарства, рибальства та аквакультури особливо потерпають від обмеження туризму, закриття ресторанів та кафе та припинення шкільного харчування.

Можливості та інтерес України у залученні до вирішення питань продуктової безпеки В'єтнаму

- 1.** Збільшення експорту з України стратегічно важливої для В'єтнаму сільськогосподарської продукції, такої як: кукурудза, корми для худоби, інші зернові, що не вирощуються у В'єтнамі.
- 2.** Використання потенціалу Порту «Лотос», що частково перебуває у державній власності України для вирішення логістичних проблем міжнародної торгівлі продуктами харчування.
- 3.** Просування прискорення підписання сільськогосподарських угод спрямованих на пом'якшення фітосанітарного контролю, між Україною та В'єтнамом.
- 4.** Просування розробки та підписання двосторонньої угоди про преференційну торгівлю.
- 5.** Залучення виробників продукції сільськогосподарського машинобудування до постачання обладнання з України до В'єтнаму, презентації продукції на в'єтнамських ярмарках та виставках, адаптації обладнання до потреб конкретного ринку.
- 6.** Обмін технологіями в сфері біотехнологій, ветеринарії, агрономії і виробництва сучасних добрив.

Перспективним також може бути:

- 7.** Налагодження стабільних каналів поставки до України харчових продуктів, що імпортуються, таких як: рис, тропічні фрукти, кава та чай.
- 8.** Продовження переговорів зі співпраці між космічними агентствами України та В'єтнаму з питань моніторингу змін клімату та прогнозування стихійних лих.